

Ulaş, Ö., Demirtaş-Zorbaz, S., Dinçel, E. F., Çıffiliz-Kınay, G., Coştur, R. (2017). Özel okulda öğrenim görmekte olan lise öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 441-456.

Geliş Tarihi: 30/09/2015

Kabul Tarihi: 14/02/2017

ÖZEL OKULDA ÖĞRENİM GÖRMekte OLAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLER*

Özlem ULAŞ**
Selen DEMİRTAŞ-ZORBAZ***
Emine Feyza DİNÇEL****
Gonca ÇİFFİLİZ-KINAY*****
Recai COŞTUR*****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, özel liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul psikolojik danışmanından yardım alma durumu, tercih yapmayı düşündüğü alan ve tercih durumu ile meslek seçiminde etkili olan faktörleri ortaya koymaktır. Çalışma grubu 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Ankara iline bağlı özel liselerde öğrenimlerine devam eden 414 (189'u kadın ve 224'ü erkek) lise son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin meslek seçimini etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla Meslek Seçimini Etkileyen Etmenler Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğrencilerin yaklaşık yarısının meslek seçimi sürecinde profesyonel yardım aldıkları ve tercihlerini belirginleştirdikleri görülmektedir. Bununla birlikte araştırma sonuçları özel lise öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin başında bireysel etmenlerin geldiğini göstermektedir. Araştırmanın diğer bulgularına göre ise öğrencilerin meslek seçimi sürecinde en çok mesleğin öğrencinin hayallerine uygun olması, mesleğe ilişkin faaliyetlerden zevk alınacağı düşünülmesi, mesleğin kişilik özelliklerine uygun olması ve mesleğin kariyerde yükselmeye uygun olması değişkenleri etkili olmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda ilgili literatür ışığında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Meslek seçimi, özel lise öğrencileri, bireysel etmenler, sosyal etmenler.

FACTORS EFFECTING PRIVATE HIGH SCHOOL STUDENTS' CAREER CHOICE

ABSTRACT

The aim of the study is to reveal the situations about seeking help from school counselor, choice of major and choice options of students who are educated in private high schools and factors which are effective on career choice. Study group was constituted by 414 senior year students (189 of them are female and 224 of them are male) who were attending in private high schools in 2012-2013 academic year in Ankara. Factors Effecting Career Choice Questionnaire was used to determine the factors which affect the career choice of the students. When the results of the study are evaluated, it is seen that almost half of the students receive professional help during the career choice process and make their decisions clearly. The results of this study indicated that the most important factor which effects the career choice of private high school students were the personal factors. According to another finding of the study, students' dreams about the profession, consideration of the enjoyment of occupational activities, appropriate personal characteristics and career advancement would be effected during to career choice process. According to this results suggestion are made in the light of literature.

Keywords: Career choice, Private high school students, personal factors, social factors.

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından desteklenen 012A701001 No.'lu Alt Yapı projesinden üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ozlemulass@gmail.com

*** Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, selenpdr@gmail.com

**** Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, efdincel@gmail.com

***** Arş. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, goncaciffiliz@gmail.com

***** Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, recaicostur@gmail.com

1. GİRİŞ

Sosyal yaşam içerisinde her birey farklı nedenlerle bir grup içerisinde dâhil olma, bir amaç doğrultusunda etkinliklerde bulunma bir başka ifade ile bir iş yapma ihtiyacı içindedir (Kuzgun, 2009). Söz konusu iş yapma ihtiyacı toplum tarafından kabul görünen şekliyle meslek sahibi olmaktır. Sosyal çevre seçilen mesleği etkilediği gibi seçilen meslek de bireyin sosyal çevresinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynayabilmektedir. Dolayısıyla meslek, bireylerin sosyal ve ekonomik çevresi gibi birçok faktör üzerinde etkili olabilmektedir.

Buradan hareketle bireylerin seçecekleri mesleğin onların yalnızca iş hayatlarını değil hayatlarının diğer bölümlerinin de etkileyebileceği söylenebilir. Bu anlamda bireylerin kendilerine uygun meslek seçmeleri insan gücünün planlanmasından bireyin bazı ihtiyaçlarının doyurulmasına kadar çok çeşitli alanlarda önem arz etmektedir (Öncü, 1995). Dolayısıyla meslek seçimi, bireyin sosyal statüsünü etkileyen ve yaşamındaki önemli aşamalarında başarılı ve mutlu olmasını ve böylece kendisini gerçekleştirmesini etkileyecek, yalnızca maddi açıdan değil bireylerin kendilerini ifade etmelerine de olanak sağlayabilecek olgulardan biri olması nedeniyle önemli görülmektedir.

Meslek seçiminde etkili olabilecek pek çok faktör bulunmaktadır. Bunlar, bireyin yetenekleri, ilgileri, değerleri, benlik tasarımı, psikolojik ihtiyaçları, beklentileri, sosyo-ekonomik durumu gibi etkenlerdir. Birey bu etkenleri değerlendirerek kendisi için en uygun kararı vermeye çalışır. İlgili literatür incelendiğinde, meslek seçimini etkileyen faktörlere ilişkin çeşitli açıklamalar bulunduğu görülmektedir. Bu faktörler yetenek, ilgi, değer ve inanç sistemi gibi psikolojik faktörler ya da bireysel özellikler (Savickas, 1991; Kuzgun, 2009; Hamamcı, 2005; Pişkin, 2011; Perna, 2006; Korkut-Owen, 2008), aile (Savickas, 1991; Kuzgun, 2009; Hamamcı, 2005; Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006), kültür (Savickas, 1991; Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006), çevre (Savickas, 1991; Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006), sosyoekonomik düzey (Kuzgun, 2009; Hamamcı, 2005; Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006), cinsiyet, politik ve ekonomik faktörler (Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006), sisteme ilişkin özellikler (Korkut-Owen, 2008), şans (Korkut-Owen, 2008; Perna, 2006) olarak toparlanabilir. Perna (2006) bütün bu faktörlerin yanı sıra örgütsel özelliklerin de (üniversitedeki danışmanlarının ve öğretmenlerin desteği) bireylerin kariyer seçimlerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada Korkut-Owen (2008)'in öne sürdüğü sınıflama temel alındığı için bu sınıflama aşağıda detaylıca açıklanmıştır:

Bireysel Özellikler: İlgi, yetenek, değer, amaç, beklenti, kişilik özellikleri, fiziksel özellikler, bireyin kendisi ve meslekler ile ilgili algılamaları, deneyimleri, mesleki olgunluk vb. bireysel özellikleri kapsamaktadır.

Sosyal Özellikler: Ailenin özellikleri, içinde yaşanılan kültürün mesleklerle ve cinsiyete dayalı algılamaları, sosyal yapı, medya vb. özellikleri kapsamaktadır.

Politik, Ekonomik, Yasal ve Sisteme İlişkin Özellikler: Ülkenin yönetim biçimi, ekonomik yapısı, yasalar, eğitim ve sınavla ilgili sistemler, iş bulma olanakları vb. özelliklerden oluşmaktadır.

Şans: Sağlık koşulları, doğal olaylar, beklenmedik karşılaşmalar vb. özellikleri ifade etmektedir. Meslek seçiminde kontrol edilemeyen durumlar da ortaya çıkabilmektedir. Krumboltz'a göre hiç kimse yeni açılacak olan yeni iş olanaklarını önceden bilemez ya

da yolda biriyle karşılaşp yeni iş olanaklarıyla tanışacağını tahmin edemez (akt., Korkut-Owen, 2008).

Chapman (1981) ise öğrencilerin üniversite ve bölüm seçimlerinde etkili olabilecek faktörleri öğrencinin özellikleri (sosyo-ekonomik düzey, yeterlilikler, eğitimsel hedefler ve akademik performans) ve dış etkiler (aile, arkadaş ve lisedeki öğretmen gibi önemli kişiler, maliyet, uzaklık ve programın yararlılığı gibi üniversitenin özellikleri ve yazılı bilgilendirme, kampüs ziyaretleri gibi üniversitenin öğrenciler ile iletişim yolları) olmak üzere iki faktörde toparlamıştır.

Görüldüğü gibi bireylerin meslek seçimini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin lise öğrencileri açısından belirlenmesi hem öğrencilere yapılacak kariyer danışması etkinliklerinin planlanmasında hem de üniversite ve bölümlerin kendilerini geliştirme konusundaki planlarında etkili olabilir. Özellikle de Türkiye’deki eğitim sistemi düşünüldüğünde bireylerin mesleki gelişim süreçlerinde lise yıllarının büyük önem taşıdığı görülebilir. Türkiye’de genel lise öğrenimine devam eden öğrenciler lise ikinci sınıftan sonra ilgi, yetenek, istek, mesleki değerleri ve ihtiyaçları gibi bir takım kişisel özellikleri ile çevresel faktörler doğrultusunda ileride yönelecekleri kariyer alanını, bu alan ile ilgili seçmeli dersleri seçmek ve gelecekteki mesleklerinin ne olacağına karar vermek durumundadırlar. Lise son sınıfta ise seçtikleri alan içerisinde bir yükseköğretim programını tercih etmektedirler. Bu nedenle öğrencilerden mesleki tercihlerini lise ikinci sınıfta, yaklaşık 15–16 yaşlarında belirginleştirmeleri istenmektedir.

Bunun için özellikle lise yıllarına rastlayan meslek gelişiminin Super’a (1957) göre, deneme basamağındaki gençlerin, kendileri ve seçmeyi düşündükleri meslekler hakkında inceleme ve araştırma yapmaları onların kendilerine uygun seçimler yapabilmelerinde önem arz etmektedir. Lisede öğrenim gören bireylerin, ileride girmeyi düşündükleri ve tercih etmek istedikleri yüksek öğretim programlarını belirlemek, tercih edecekleri meslekler hakkında bilgi toplamak, tercih edilen meslekler hakkında plan yapmak, yaptığı tercihle tutarlık göstermek gibi “deneme” basamağında kendilerinden beklenen davranışları yerine getirmeleri dolayısıyla da mesleki gelişim görevleri ile baş etmeleri beklenir (Super ve ark., 1963). Bunun için 14–18 yaş aralığında yer alan lise öğrencilerinin, kendilerine uygun ve isabetli bir meslek seçimi yapabilmeleri ve dolayısıyla mesleki olgunluk düzeylerinin yüksek olabilmesi onların kariyer seçimlerinde etkili olabilecek faktörlerin bilinmesi ile mümkün olabilir.

Literatüre bakıldığında hem lise öğrencilerinin hem de üniversite öğrencilerinin kariyer seçimlerinde etkili olabilecek faktörlerin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde genel olarak bu etmenler; ilgi, değer, mesleğin kazancı gibi bireysel etmenler ve ailenin beklentisi, sosyo-ekonomik düzey gibi çevresel etmenler olarak gruplandırılmış ve ilgili araştırmalara bu grupta yer verilmiştir.

Bireysel etmenlerin ön plana çıktığı Kars, Arslan, Erik, Avcı, Bucaktepe, Celepkolu ve Şahin (2014) tarafından yürütülen bir araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde etkili faktörlerden ilk üç sırada iş olanaklarının var olması, ilgi yeteneklerine uygunluk ve ekonomik getirinin yüksekliğinin yer aldığı ortaya konulmuştur. Bayraktar (2009) lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin; Malakçioğlu (2009) ise ilgi ve yeteneklerin meslek seçiminde daha etkin rol oynadığını bulmuşlardır. Çelik (2009) lise

öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında benzer olarak mesleki değerlerden mesleğin popüler olması, insanlara faydalı olması, sosyal güvencesi ve mesleğin getirdiği statü gibi değerlerin etkili olduğunu belirtirken; Kıyak (2006) ise iş güvencesi ve iyi maaş getirisi gibi değerlerin ön plana çıktığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra aynı çalışmada çevresel etmenlere de bakılmış ve aile ve çevrenin istekleri ve beklentilerinin öğrencilerin meslek seçimine etkili olduğu görülmüştür. Sosyal etmenlere odaklanan diğer bir çalışmada Clutter (2010) sosyal çevre ve ailenin ekonomik düzeyinin etkili olduğunu söylerken; Vurucu (2010) ise ailenin beklentisinin etkili olduğunu bulmuştur. Meslek seçiminde sosyal çevrenin etkisinin incelendiği üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada sırasıyla akranların, ders programı dışındaki mesleki aktivitelerin ve akademik danışmanın yönlendirmesinin etkili olduğu sonucu ulaşılmıştır (Kim, Cho, Hyun ve Kim, 2014). Bununla beraber Alkan (2014) üniversite web sayfası, OSYM kılavuzu, okul psikolojik danışmanı gibi kaynaklardan bilgi toplamının lise öğrencilerinin meslek seçimini etkilediğini belirtmektedir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada (Güllüce ve Kaygın, 2013) meslek seçimini etkileyen değerlere bakıldığında ilk üç sırayı; özel yaşam, yöneticilik ve güvenlik alırken; saygınlık en son sırada yer almıştır. Sosyal hizmetler bölümünü tercih etmiş olan üniversite öğrencileri üzerinde Hanson ve McCullagh (1995) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ise öğrencilerin bölümlerini tercih etme nedenlerinin bireylere ve topluma katkı ve iş ilgisi faktörü olmak üzere toplam iki faktörden kaynaklandığını göstermektedir.

Tıp fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde yapılan bir diğer çalışmanın sonuçları (Azizzadeh, McCollum, Miller, Holliday, Shilstone ve Lucci, 2003) ise kariyer fırsatları ve prestijin öğrencilerin kariyer seçimlerinde tıp fakültesine yer vermelerinde en etkili faktörler olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte çalışma koşulları, yaşam biçimine ilişkin kaygılar, hasta/doktor ilişkisinin kalitesi faktörleri ise öğrencilerin tıp fakültesini seçmelerinde önleyici faktörler arasında yer almaktadır. Bir diğer çalışmada (Watt ve Richardson, 2007) ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğini seçmelerinde öğretme kabiliyeti, içsel kariyer değerleri, çocukların/ergenlerin geleceğini şekillendirme, sosyal anlamda katkı sağlama, çocuk/ergenlerle çalışma ve daha önceki öğrenme/öğretme deneyimleri faktörlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Lise ve üniversite öğrencilerinin yanı sıra bir mesleğe sahip üniversite mezunlarının da kariyer seçimlerini de inceleyen çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Paolillo ve Estes (1982) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarında muhasebe bölümünden mezun olanlar için işe yerleşme olasılığının, hukuk bölümü mezunları için yetenek faktörünün, mekanik mühendisleri için işe yerleşme olasılığının, tıp fakültesi mezunları için ise aile etkisi, iş memnuniyeti ve akran etkisinin en önemli faktörler olduğu görülmektedir.

Meslek seçimini etkileyen faktörlerin cinsiyete göre değiştiğini gösteren araştırmalar da mevcuttur. Örneğin; Korkut-Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz (2012) tarafından yapılan bir çalışmada kız öğrenciler için seçilen alanın cinsiyete uygunluğunun erkeklerden daha önemli olduğu ve kız öğrencilerin bölüm seçme konusunda ailelerinden daha fazla etkilendikleri görülmüştür. Brown (2002) da kariyer kararı verme sürecinde cinsiyetin önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir ve araştırmaların kadınların erkeklere oranla ev ve aile yaşamına ait rolleri daha ön planda tuttukları ve meslek seçimlerinin bu yönde etkilendiğini ortaya koyduklarından bahsetmektedir. Rojewski ve

Hill (1998) de cinsiyetin ergenlerin meslek seçiminde ve meslekten beklentilerinde etkili bir faktör olduğunu ortaya koymuşlardır.

İlgili literatür incelendiğinde, Türkiye’de özel kurumda öğrenimlerine devam etmekte olan lise öğrencilerinin meslek seçimini inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Hâlbuki özel eğitim kurumlarında öğrenimlerine devam eden öğrenciler diğer lise öğrencilerine kıyasla daha farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklere sahiptirler. Aytekin’e (2005) göre sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler meslek seçimlerinde etkili olmaktadır. Ayrıca bireylerin ihtiyaçlarının onlara sağlanacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri açısından belirleyici olması (Gysbers ve Henderson, 2000; Terzi, 2007) özel lise öğrencilerinin, diğer lise öğrencilerinden farklı ihtiyaçları ve özellikleri olan ayrı bir grup olarak kariyer seçimleri ve gelişimleri açısından incelenmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de özel lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerin kariyer gelişimini desteklemek amacıyla onların kariyer seçimlerinde etkili olabilecek faktörlerin belirlenip, bu faktörlere dönük kariyer danışması programlarının geliştirilmesi, yardım programlarının düzenlenmesi ve önleyici, geliştirici, problem çözücü etkinliklerin planlanması önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda özel lise öğrencilerinin kariyer gelişim süreçlerine dönük gerek bireysel gerekse de grupla psikolojik danışma hizmetleri sunmak ve bu amaca yönelik psiko-eğitim programları hazırlamada, hangi değişkenlerin daha etkili olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ilgili araştırmanın sonuçları doğrultusunda araştırmacılara, öğretmenlere ve okul psikolojik danışmanlarına birtakım önerilerde bulunulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, özel liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin meslek ve/veya üniversite seçimine ilişkin durumları ile meslek seçiminde etkili olan faktörleri ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma betimsel nitelikte bir çalışmadır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Ankara iline bağlı özel liselerde öğrenimlerine devam eden 414 lise son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin cinsiyete ve anne-baba eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo.1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Öğrencilerin Cinsiyete ve Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

	f	%
Cinsiyet		
Kadın	189	45,8
Erkek	224	54,2
Anne Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	9	2,2
Okuryazar veya ilkokul mezunu	42	10,3
Ortaokul mezunu	54	13,2
Lise mezunu	136	33,3
Üniversite veya yüksekokul mezunu	143	35
Lisansüstü mezunu	24	5,9
Baba Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	5	1,2
Okuryazar veya ilkokul mezunu	28	6,8
Ortaokul mezunu	32	7,8
Lise mezunu	97	23,7
Üniversite veya yüksekokul mezunu	194	47,3
Lisansüstü mezunu	54	13,2

2.2. Veri Toplama Aracı

Meslek Seçimini Etkileyen Etmenler Anketi: Anket geliştirilirken kapsam geçerliği ve yapı geçerliğini sağlamak için 12 kişilik bir uzman grubundan yararlanılmıştır. Uzman grubundan tüm bireyler görevlendirilerek literatür taraması yapılmış, literatürdeki benzer çalışmalarda kullanılan ölçekler ve anketler gözden geçirilmiştir. Bu işlem sürdürülürken Hacettepe Üniversitesi'nin belirli bölümlerinden okuyan küçük bir gruba uzman grubundan iki kişi tarafından bölüm tercihlerine ilişkin açık uçlu sorular sorulmuş ve öğrencilerin yazılı olarak verdikleri cevaplar içerik analizi yapılarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda öğrencilerin tercihlerini yansıtan cümleler anket sorusu haline dönüştürülmüştür. Literatür ve odak grup çalışması ile oluşturulan anket soruları kapsam, önem ve gereklilik bakımından uzmanların hemfikir oldukları ankete alınmış aksi halde çıkarılmıştır. Böylece anketler için uzman uyumuna dayalı kapsam ve yapı geçerliğine ilişkin kanıtların elde edildiği kabul edilmiştir. Oluşturulan anketler küçük bir öğrenci grubunda denenerek öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığı, gerekli görülüp görülmediği yönünden ele alınmış ve küçük düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son hali verilmiştir. Ankette, öğrencilerin bir mesleği tercih etmelerini etkileyen etmenlere ilişkin 32 madde yer almaktadır. Maddeler, “etkilemez ve etkiler” seçenekleri ile cevaplandırılmaktadır.

Demografik Bilgi Formu: Öğrencilerinin nitelikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla geliştirilen Demografik Bilgi Formu, cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, meslek seçiminde okul psikolojik danışmanından yardım alma durumu, tercih yapılması düşünülen alan ve tercih durumuna ilişkin seçenekler olmak üzere toplam 6 maddeden oluşmaktadır.

2.3. İşlem Yolu

Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçları uygulamaya hazır hale getirildikten sonra Millî Eğitim Bakanlığı'ndan Ankara iline bağlı çeşitli ilçelerde bulunan liselerde uygulama yapmak için gerekli izinler alınmıştır. Seçilen liselerdeki yetkili bireyler ile iletişime geçilmiş ve uygulama için uygun gün ve saatler belirlenmiştir.

Uygulama için belirlenen günlerden önce Aydınlatılmış Onam Form'ları dağıtılmış ve uygulama gününe söz konusu formların ebeveynler tarafından imzalanmış bir şekilde getirilmesi istenmiştir. Onam formunu imzalatan öğrencilere gruplar halinde araştırmacılar tarafından uygulamalar yapılmıştır. Uygulama sırasında gerekli açıklamalar yapılmış, doğru bir şekilde yanıtlamaları için yönerge okunarak açıklanmış, isim yazmalarının zorunlu olmadığı, isteyenlere araştırma sonucu hakkında bilgi verilebileceği açıklanarak, cevaplarda samimi olunmasının en doğru sonuca ulaşmayı sağlayacağı ifade edilerek uygulamalar tamamlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22.0 kullanılmıştır. Veriler, optik okuyucuyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Betimsel nitelikte olan bu çalışmada verilerin analizinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Frekans dağılımı bir ya da daha çok değişkene ait değerlerin dağılımına ait özellikleri betimlemek için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2008). Bu nedenle meslek seçimini etkileyen etmenlerin dağılımlarını belirlemek amacıyla bu etmenlerin frekanslarına yer verilmiştir. Çalışmada hata payı .05 olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bulguları iki aşama halinde sunulmuştur. İlk aşamada öğrencilerin meslek ve/veya üniversite seçimine ilişkin durumları özetlenirken ikinci aşamada meslek seçimini etkileyen etmenler ele alınmıştır.

Tablo 2.

Öğrencilerin Meslek ve/veya Üniversite Seçimine İlişkin Durumları

	f	%
Meslek seçiminizde okul psikolojik danışmanınızdan yardım alıyor musunuz?		
Evet	210	50,8
Hayır	203	49,2
Tercih yapmayı düşündüğünüz alan		
Sayısal	177	42,9
Sözel	18	4,4
Eşit Ağırlık	171	41,4
Yabancı dil	28	6,8
YGS	11	2,7
Aşağıdaki durumlardan hangisi sizi yansıtmaktadır?		
Tercih ettiğim bir üniversite var bölüm fark etmez	16	3,9
Tercih ettiğim bir bölüm var üniversite fark etmez	58	14,3
Tercih ettiğim hem üniversite hem bölüm var	210	51,6
Tercih ettiğim bir şehir var üniversite/bölüm fark etmez	10	2,5
Tercih ettiğim bir şehir ve bölüm var üniversite fark etmez	30	7,4
Puanıma göre karar vereceğim	66	16,2
Fikrim yok	15	3,7

Tablo 2'den görüldüğü gibi öğrencilerin %50,8'i meslek seçiminde psikolojik danışmandan yardım almakta, %42,9'u sayısal alandan tercih yapmayı düşünmektedir. Öğrencilere tercih durumlarına ilişkin sunulan seçenekler incelendiğinde ise, öğrencilerin %51,6'sının tercih ettikleri hem üniversite hem de bölüm olduğu, %16,2'sinin puanına göre karar verecekleri ve %14,3'ünün tercih ettiği bir bölümün olduğunu ancak üniversite seçimini yapmadıkları görülmektedir. Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan etmenler Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3.
Öğrencilerin Meslek Seçiminde Etkili Olan Etmenler

	Etkiler Etkilemez	
	f	f
Seçmek istediğim mesleğin hayallerime uygun olması	367	47
Seçmek istediğim mesleğe ilişkin faaliyetlerden zevk alacağımı düşünmem	366	48
Seçmek istediğim mesleğin kişilik özelliklerime uygun olması	362	52
Seçmek istediğim mesleğin kariyerimde yükselmeye uygun olması	362	52
Seçmek istediğim mesleğe ilişkin alan derslerinde başarılı olmam	361	53
Seçmek istediğim meslekte başarılı olacağıma inanıyor olmam	360	54
Seçmek istediğim mesleğin iyi bir maddi kazanç getirmesi	354	60
Seçmek istediğim mesleğin topluma katkıda bulunabileceğim özellikte olması	348	66
Seçmek istediğim mesleğin toplum içinde saygın bir yer edinmeye olanak tanınması	344	70
Seçmek istediğim mesleğin serbest zaman etkinliklerine zaman ayırmaya fırsat vermesi	340	74
Seçmek istediğim meslekte diğerlerine kıyasla daha kolay iş bulunabilmesi	336	78
Seçmek istediğim mesleğin bağımsız çalışmaya fırsat tanınması	330	84
Seçmek istediğim mesleğin sosyal beceri gerektirmesi	328	86
Seçmek istediğim mesleğin teknolojiyi etkin olarak kullanmayı gerektirmesi	327	87
Seçmek istediğim mesleğin iş sağlığı ve güvenliği açısından uygun olması	326	88
Seçmek istediğim mesleğin düzenli bir yaşam tarzına uygun olması	322	92
Seçmek istediğim mesleğin liderlik özellikleri taşımaya gerektirmesi	318	96
Seçmek istediğim meslekle ilgili yaptığım stajdan zevk almış olmam	311	103
Seçmek istediğim mesleğin başarılı olabilmek için rekabeti gerektirmesi	308	106
Seçmek istediğim mesleğe ilişkin medyada (televizyon, gazete vb.) çıkan haberler	306	108
Seçmek istediğim mesleğin disiplinler arası çalışmalara fırsat sağlaması	304	110
Seçmek istediğim mesleğin sahip olduğum inançlara uygun olması	300	114
Seçmek istediğim mesleğin aileme yeterli zaman ayırmamı sağlayacak olması	290	124
Seçmek istediğim mesleğin bana tanınma/popüler olma fırsatı sağlaması	289	125
Seçmek istediğim mesleğin cinsiyetime uygun olması	286	128
Seçmek istediğim mesleğin mensuplarına olan hayranlığım	279	135
Seçmek istediğim mesleği ailemin onaylaması	262	152
Seçmek istediğim mesleğin rehberlik servisi tarafından bana uygulanan testlerin sonuçlarıyla uyumlu olması	232	182
Seçmek istediğim mesleği ailemin istemesi	227	187
Seçmek istediğim mesleğe rehber öğretmenlerim tarafından yönlendirilmem	229	185
Seçmek istediğim mesleğin öğretmenlerim tarafından beğenilmesi	178	236
Seçmek istediğim mesleğin arkadaşlarım tarafından beğenilmesi	176	238

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğrencilerin meslek seçimlerinde onları etkileyen ilk üç etmen şu şekilde sıralanmaktadır; mesleğin hayallerine uygun olması (f=367), mesleğe ilişkin

faaliyetlerden zevk alınacağı düşünülmesi (f=366) mesleğin kişilik özelliklerine uygun olması (f=362) ve mesleğin kariyerde yükselmeye uygun olması (f=362). Buna karşılık öğrencilerin meslek seçimlerinde onları en az etkileyen etmenler ise şu şekilde sıralanabilir; mesleğe rehber öğretmenler tarafından yönlendirilme (f=229), mesleğe öğretmenler tarafından yönlendirilme (f=178) ve mesleğin arkadaşları tarafından beğenilmesidir (f=176).

4. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle meslek seçiminde okul psikolojik danışmanından yardım alma durumu, tercih yapılması düşünülen alan ve tercih durumunu yansıtan seçeneklere ilişkin bulgular tartışılmıştır. Daha sonra ise meslek seçimini etkileyen etmenlere ilişkin araştırma sonuçlarına ve tartışmaya yer verilmiştir.

Bu araştırma sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının meslek seçiminde psikolojik danışmanlardan yardım aldıkları görülmektedir. Bu araştırmadan farklı sonuçlara ulaşılan, devlet lisesi öğrencileri ile yapılan bir başka araştırmada (Çakar ve Kulaksızoğlu, 1997) öğrencilerin %25.5'inin mesleki rehberlik hizmeti aldığı, %74.5'inin ise mesleki rehberlik hizmeti almadığı görülmektedir. Bu farklı sonuç devlet liseleri ile özel liselerdeki öğrenci ve velilerin farklı beklenti ve taleplerinden kaynaklanmış olabilir. Aynı zamanda sözü geçen araştırmanın yapıldığı yıl düşünüldüğünde, zamanla psikolojik danışma alanındaki gelişmeler ve günümüz koşullarında mesleki rehberlik hizmetlerine duyulan ihtiyacın artması ile araştırma sonuçlarının gösterdiği gibi mesleki rehberlik konusunda psikolojik danışmanlardan daha çok yardım alınması beklenen bir sonuç olabilir.

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri değerlendirildiğinde yöneltme ve yerleştirme hizmetleri kapsamında sunulan meslek seçimi konusunda verilen hizmetlerin önemli olduğu bilinmektedir. Örneğin, Yüksel-Şahin (2008) tarafından yapılan bir çalışmada lise öğrencilerine sunulan PDR hizmetleri en çok verilen hizmetten en az verilen hizmete doğru sıralandığında ikinci sırayı yöneltme ve yerleştirme hizmetinin aldığı görülmüştür. Yeşilyaprak'ın (2012) belirttiği üzere psikolojik danışmanlardan beklenen en önemli görevlerden biri de öğrencilerin kariyer seçimlerinde mesleki gelişim görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olmaktır. Aynı şekilde Ercan (2001) da lise döneminde psikolojik danışmanın en önemli görevinin öğrencinin ergenlik sorunları ve meslek seçimi sorunlarını çözmeye konusunda ona yardımcı olmak olduğunu belirtmektedir. Ergenlik dönemi içerisinde olan lise öğrencileri özellikle meslek seçimi ve gelecekle ilgili konularda çevresindeki yetişkinlerin fikirlerini ve profesyonel kaynakları daha önemli bulabilmektedirler (Kulaksızoğlu, 1998; Yıldırım, 1997). Buradan hareketle çalışmanın yapıldığı lise öğrencilerinin de benzer şekilde kariyer kaynaklarını doğru değerlendirmek ve uygun seçimler yapabilmek adına profesyonel yardım kaynaklarına başvurması olası bir durumdur.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinden tercih yapmayı düşünmektedir. Sarıkaya ve Khorsid (2009) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ise öğrencilerin sayısal bölüm ağırlıklı meslekleri seçtiklerini göstermektedir. Araştırma kapsamına alınan lise öğrencilerinin sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinden seçim yapmasının nedeni, bu alanlar içerisinde yer alan bölümlerden mezun olduklarında daha

kolay iş bulabileceklerine ve daha yüksek gelire sahip olabileceklerine ilişkin inançları olarak açıklanabilir.

Bir diğer bulgu da öğrencilerin yarıdan fazlasının hem üniversite hem de bölüm tercihleri bulunduğu bulgusudur. Buradan yola çıkarak özel lise öğrencilerinin seçecekleri meslek konusunda daha kararlı oldukları söylenebilir. Öğrencilerin çoğunluğu hedeflerini belirlemiş ve hem üniversiteye hem de bölüme karar vererek daha amaçlı ilerlemektedirler.

Öğrencilerin meslek seçimini etkileyen etmenleri belirttikleri maddelerin frekanslarına bakıldığında ise ilk sıralarda mesleğin öğrencinin hayallerine uygun olması, mesleğe ilişkin faaliyetlerden zevk alınacağı düşünülmesi, mesleğin öğrencinin kişilik özelliklerine uygun olması ve mesleğin kariyerde yükselmeye uygun olması maddelerinin yer aldığı görülmektedir. Bu maddelerin, meslek seçimine ilişkin Korkut-Owen'ın (2008) sınıflandırmasında yer alan bireysel etmenler içerisinde değerlendirilebileceği söylenebilir. Buna karşılık öğrencilerin meslek seçimlerinde onları en az etkilediğini belirttikleri etmenler ise mesleğe rehber öğretmenler tarafından yönlendirilme, mesleğe öğretmenler tarafından yönlendirilme ve mesleğin arkadaşları tarafından beğenilmesidir. Benzer şekilde bu maddeler de Korkut-Owen'ın sınıflandırmasında yer alan sosyal etmenler içinde yer alabilir. Bu bulgu bireysel etmenlerin önemli olduğunu belirten araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (Kars, Arslan, Erik, Avcı, Bucaktepe, Celepkolu ve Şahin, 2014; Bayraktar, 2009; Malakçioğlu, 2009, Çelik, 2009; Kıyak, 2006). Bununla birlikte meslek seçiminde sosyal çevrenin önemini vurgulayan çalışmalarla (Clutter, 2010; Vurucu, 2010) paralellik göstermemektedir. Kariyerinde sağlıklı bir seçim gerçekleştirebilmek için bireylerin kendi kişisel özelliklerini doğru bir şekilde saptayabilmeleri önemlidir. Bu bulgu özel lise öğrencilerinin çevrelerinin yönlendirmesinden çok kendi özelliklerine ve düşüncelerine yönelik meslek seçimi yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmacılara ve uygulamacılara ayrı ayrı öneriler sunulmuştur.

5.1. Uygulayıcılara Öneriler:

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin yaklaşık yarısının meslek seçimi sürecinde profesyonel yardım aldıkları ve tercihlerini belirginleştirdikleri görülmektedir. Üniversite ve bölüm tercihi aşamasında olan lise öğrencilerinin çok önemli gelişim görevlerinden biri meslek seçimidir. Henüz tercihlerini belirginleştirmemiş öğrenciler için okul ve dershanelerde çalışan psikolojik danışmanlar tarafından sunulan mesleki rehberlik hizmetlerinin bütün öğrenciler açısından istenilir hale getirilmesi ve yaygınlaştırılması için çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir. Örneğin psikolojik danışmanlar tarafından mesleki rehberlik konusunda yardım almayan öğrenciler için okullarda ve dershanelerde rehberlik hizmetlerini tanıtıcı etkinlikler ve faaliyetler yapılabilir. Ayrıca mesleki rehberlik hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin, bu hizmeti almama nedenlerinin incelendiği bir araştırmanın alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgularına göre öğrencilerin meslek seçimi sürecinde en çok mesleğin öğrencinin hayallerine uygun olması, mesleğe ilişkin faaliyetlerden zevk

alınacağı düşünülmesi, mesleğin kişilik özelliklerine uygun olması ve mesleğin kariyerde yükselmeye uygun olması değişkenleri etkili olmaktadır. Öğrencilerin meslek seçimlerinde onları en az etkileyen etmenler ise mesleğe rehber öğretmenler tarafından yönlendirilme, mesleğe öğretmenler tarafından yönlendirilme ve mesleğin arkadaşları tarafından beğenilmesidir. Bu sonuçlar Korkut-Owen'ın (2008) sınıflandırmasına göre değerlendirildiğinde öğrencilerin meslek seçiminde en çok etkilendiklerini ifade ettikleri etmenler kişisel nitelikte iken; en az etkilendiklerini belirttikleri etmenler ise sosyal nitelikteki etmenlerdir. Bu bulguya dayanarak okullarda ve dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların öğrencilerin ilgi yetenek ve değer gibi bireysel özelliklerinin değerlendirilmesinde kapsamlı bir çalışma yürütmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu süreçte hem standart testlerin hem de test dışı tekniklerin birlikte kullanılması daha gerçekçi sonuçların elde edilmesi açısından yararlı olacaktır.

5.2. Araştırmacılara Öneriler

Üniversite öğrencileri ile bölüm seçimi sürecinde onların hangi etmenlerden etkilendiklerine ilişkin bir araştırma yapılabilir ve tercih memnuniyeti durumları da incelenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin kariyer tercihlerine ilişkin öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler hazırlanarak uygulanabilir. Tüm öğretmenlere yönelik olarak öğrencilere meslek seçiminde nasıl destek olabileceklerine ilişkin birtakım eğitimlerin verilmesi öğrencilere ulaşabilmelerinde ve öğrencilerin kendilerine uygun kararlar alabilmelerinde etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, N. (2014). Üniversite adaylarının ölüm tercihleri: Bir kariyer araştırma yöntemi olarak bölüm tanıtımları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 61-74.
- Aytekin, A. (2005). *Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler: Isparta örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Azizzadeh, A., McCollum, C. H., Miller, C. C., Holliday, K. M., Shilstone, H. C., & Lucci, A. (2003). Factors influencing career choice among medical students interested in surgery. *Current Surgery*, 60(2), 210-213.
- Bayraktar, M. (2009). *Lise son sınıf öğrencilerin değer tercihleri ve meslek tercihleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Brown, D. (2002). The role of work and cultural values in occupational choice, satisfaction, and success: A theoretical statement. *Journal of counseling & development*, 80(1), 48-56.
- Çakar, M. ve Kulaksızoğlu, A. (1997). Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile denetim odağı düzeylerinin karşılaştırılması. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilmileri Dergisi*, 9, 113-131.
- Chapman, D. W. (1981). A model of student college choice. *The Journal of Higher Education*, 52(5), 490-505.
- Clutter, C. (2010). *The effects of parental influence on their children's career choices*. Master's Thesis, Kansas State University, Manhattan.
- Ercan, L. (2001). Ergenlik döneminde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 47-58.
- Güllüce, A. Ç. ve Kaygın, E. (2013). Çalışanların demografik değişkenleri açısından tükenmişlik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(2), 235-252.
- Gysberg, N. & Henderson, P. (2000). *Developing and Managing Your School Guidance Program*. USA: American Counseling Association Publication.
- Hamamcı, Z. (2005). *Çocuğunuzun Meslek Gelişimine Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz? Anne Baba El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hanson, J. G. & McCullagh, J. G. (1995). Career Choice Factors For BSW Students: A 10-Year Perspective. *Journal of Social Work Education*, 31(1), 28-37.
- Kars, V., Arslan, N., Erik, L., Avcı, N., Bucaktepe, P. G., Celepkolu, T. ve Şahin, H. A. (2014). Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların anksiyete ve depresyonla ilişkisi. *Dicle Medical Journal/Dicle Tip Dergisi*, 41(1), 187-190.
- Kim, H. J., Cho, D., Hyun, Y. ve Hyun Kim, J. (2014). The effect of social capital on college students' initial job selection in South Korea. *Journal of Business and Management*, 3(2), 17-29.
- Kıyak, S. (2006). *Genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Korkut Owen, F. (2008). *Mesleki Seçimleri Etkileyen Ana Etmenler*, (R. Özyürek Ed). Kariyer Yolculuğu. Ankara: Ulusal Ajans.
- Korkut-Owen, F., Kepir, D., Özdemir, S., Ulaş Ö. ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Malakcıoğlu, C. (2009). *Suyusal mizaç ve diğer faktörlerin Türkiye'deki bir grup lise son sınıf öğrencisi ergenin meslek seçimine etkileri: Bir betimleyici, kesitsel alan çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Öncü, H. (1995). Meslek seçiminin gereği ve önemi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Yeni Dönem*, 3, 110-115.
- Paolillo, J. G., & Estes, R. W. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers, and physicians. *Accounting Review*, 57(4), 785-793.
- Perna, L.W. (2006). *Studying college access and choice: A proposed conceptual model*. J. Smart (Ed.), Higher education: Handbook of theory and research. Dordrecht: Springer.
- Pişkin, M. (2011). *Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler*. B. Yeşilyaprak (Ed.). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Pegem Akademi.
- Rojewski, J. W., & Hill, R. B. (1998). Influence of gender and academic risk behavior on career decision making and occupational choice in early adolescence. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 3(3), 265-287.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Savickas, M. L. (1991). The meaning of work and love: Career issues and interventions. *Career Development Quarterly*, 39, 315-324.
- Super, D., E. (1957). *The psychology of careers*. New York: Harper and Row.
- Super, D., E., Starishevsky, R., Matlin, N., & Jordaan, J., P. (1963). *Career Development: Self-Concept Theory*. New York: College Entrance Examination Board.
- Terzi, Ş. (2007). Okullarda yaşanan şiddeti önleyici bir yaklaşım: Kendini toplama gücü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3 (12), 73-82.
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Watt, H. M. G., & Richardson, P. W. (2007). Motivational factors influencing teaching as a career choice: development and validation of the FIT-Choice Scale. *The Journal of Experimental Education*, 75(3), 167-202.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yüksel-Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-26.

EXTENDED ABSTRACT

In the social life, every individual needs to be involved in a group, to do things in accordance with a purpose because of different reasons (Kuzgun, 2004). In other words, the need of doing something is, in the way as accepted by the society, to have a profession. The social environment affects the chosen career and chosen career may have a determining role in individual's social environment too. The profession has an effect on social and economic environment of the individuals. In this sense, professions of individuals may have an effect not only in their business life but also in the other parts of their life. There are many factors that can have an effect on choosing profession which is so important for individuals. It can be gradable as psychological factors or individuals characteristics as ability, interest, value and value/belief system (Savickas,1991; Kuzgun, 2009; Hamamcı, 2005; Pişkin, 2011; Perna, 2006; Korkut-Owen, 2008), family (Savickas,1991; Kuzgun,2009; Hamamcı, 2005; Pişkin, 2011; Perna,2006), culture (Savickas, 1991; Pişkin, 2011; Korkut-Owen, 2008; Perna,2006), environment (Savickas,1991; Pişkin,2011; Korkut-Owen, 2008; Perna,2006), socio-economic status (Kuzgun,2009; Hamamcı,2005; Pişkin,2011; Korkut-Owen,2008; Perna,2006), factors of gender, politics and economics (Pişkin, 2011; Korkut-Owen,2008; Perna,2006), features about system (Korkut-Owen,2008) and luck (Korkut-Owen,2008; Perna,2006). Perna (2006) indicates that organizational features have effects on choosing career of individuals in addition to these factors.

Chapman (1981) summarizes the factors which may have an effect on students' choice of college and department in two sections as; characteristics of students (socio-economic level, sufficiencies, educational targets and academic performance) and external effects (features of college as important people as family, friends and teachers, cost, distance and utility of program and communication ways of college to students as written information, campus visit).

When the literature is analyzed, it can be seen that there are a few studies about choice of career of high school students who are being educated in private schools in Turkey, while there are many studies about factors which affect choice of career. However, students who are being educated in private schools have different socio-economic and cultural features from other high school students. Accordingly, the aim of this study is to reveal the factors which have effects on choice of career and choice of college of students who are being educated in private schools.

Study group of this research is constituted by 414 private high school students in 2012-2013 school year in Ankara. In this study, Factors Effecting Career Choice Questionnaire which is developed by researchers who are in the project group was used as data collection tool. While Factors Effecting Career Choice Questionnaire is developed, 12 people expert group are benefited for content validity and construct validity. Literature review is made with all individuals from expert group and scales and surveys which are used in similar studies in literature are looked over. While this procedure is continued, some open-ended questions about choice of department are asked to a small group of students who are educated in the Hacettepe University by two people from expert group and students' answers in written form are examined by content analysis method. As a result of examination sentences which reflect the choice of students are converted to survey question. Survey questions which are made with literature and group work are included to the questionnaire which is agreed by experts in terms of extent, importance

and necessity otherwise it removes. So, evidences based on expert cohesiveness are accepted to achieve. The questionnaires are tested on small student group and examined by the way they necessitates and after little corrections they are finalized. SPSS 22.0 was used in data analysis. Data was transferred to computer by optical reader. In this study, percentages, frequencies and chi-square test were used during data analysis. The fudge factor was determined as .05.

Results of study shows that 50,8 % of students get help from psychological counselor about choice of profession, 42,9 % of students think to make their choice from math and sciences field and 51,6 % of students indicate that they choose the university and also department. First three factors which affect students' choice of profession are organized as; belief about success, thought about enjoying in the professional activity and suitability of profession to the characteristics. On the contrary, the factors which effect students' choice of career at least can be gradable as guidance to career by a career counselor, guidance to career by a teacher and it is approved that even by friends.

When study results are evaluated, for the students who don't have the career services different activities can be offered to introduce guidance services. It may be beneficial to carry on a comprehensive work to evaluate students' characteristics as abilities, interests and values for students. In addition to this, the studies related to the choice of college and department provided by counseling and guidance services in high school and school types similar to high schools are considered useful for the field of counseling.

Within the scope of the study, a research can be done with students about the factors that they are effected during the choice of department and their situation of satisfaction of choice can be examined. In addition to this, teacher oriented in-service trainings about career choice of students for teachers can be prepared and implemented. These trainings can help all teachers to reach their students and affect them to make more suitable decisions for themselves.

When considering the guidelines of the study it can be said that the aim of this study was to reveal the situations about choice of profession and/or university of students who are educated in private high schools and factors which are effective on career choice. Study group was constituted by 414 senior year students (45,8% of them are women and 54,2% of them are men) who are educated in private high schools in 2012-2013 education year in Ankara. Factors Effecting Career Choice Questionnaire was used to determine the effects which affect choice of career of students. Results of the research indicate that personal factors which affect career choice of private high school students are the leading.